

Niels de Jong

Jezus beter begrijpen

In het licht van Johannes

Boekencentrum

JEZUS BETER BEGRIJPEN

Jezus beter begrijpen is het eerste deel in de bijbelstudiereeks 'Bijbel beter begrijpen'. Meer informatie over deze reeks vindt u op **www.bijbelbeterbegrijpen.nl**. 'Bijbel beter begrijpen' wordt uitgegeven in samenwerking met de IZB te Amersfoort.

BIJBEL BETER BEGRIJPEN

Jezus beter begrijpen

In het licht van Johannes

Niels de Jong

Uitgeverij Boekencentrum / IZB

www.uitgeverijboekencentrum.nl

Deze uitgave verschijnt in samenwerking met de IZB te Amersfoort.

Ontwerp omslag: Studio Vrolijk
Ontwerp binnenwerk: Anton Sinke

ISBN 978 90 239 2492 0
NUR 707

© 2010 Uitgeverij Boekencentrum, Zoetermeer

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Mixed Sources

Productgroep uit goed beheerde bossen, gecontroleerde bronnen en gerecycled materiaal.

www.fsc.org Cert no. CUC-COC-803902
© 1996 Forest Stewardship Council

Inhoud

	Woord vooraf	7
	Introductie op het Johannes-evangelie	9
1	Getuigenis over Jezus (Johannes 1) <i>Getuigen</i>	13
2	Twee kanten van Jezus (Johannes 2) <i>Geloven</i>	19
3	Drie ontmoetingen met Jezus (Johannes 3 en 4) <i>Leven</i>	25
4	Vol van goedheid en waarheid (Johannes 5 t/m 8) <i>Genade</i>	32
5	Een verhaal apart (Johannes 9) <i>Licht</i>	41
6	Over de herder en de schapen (Johannes 10 t/m 12) <i>Gemeenschap</i>	47
7	Dienend leiderschap (Johannes 13) <i>Liefde</i>	54
8	Toekomst beloofd (Johannes 14 t/m 17) <i>Hoop</i>	61
9	Jezus' lijden en sterven (Johannes 18 en 19) <i>Kruis</i>	68
10	Jezus na zijn dood (Johannes 20 en 21) <i>Vrede</i>	76
	Namen en begrippen	85

Woord vooraf

Jezus beter begrijpen probeert op toegankelijke wijze een beeld te geven van de centrale figuur van het christelijk geloof, die ook één van de meest besproken personen uit de wereldgeschiedenis is. Het beziet de figuur van Jezus vanuit het evangelie van Johannes, een evangelie waarin veel thema's worden aangesneden die centraal staan in de Bijbel en het christelijk geloof. *Jezus beter begrijpen* is bedoeld als leidraad voor bijbelstudie, persoonlijk of in groepsverband zoals vervolggroepen van de Alpha-cursus, bijbelkringen, jongerengroepen en studentenkringen.

Ieder hoofdstuk bestaat uit een inleiding gevolgd door telkens een korte uitleg bij een bijbelgedeelte. Tekst en uitleg kunnen tijdens een bijbelstudiebijeenkomst worden gelezen en kort worden besproken. Om een en ander concreter te maken volgen gespreksvragen en verwerkingsopdrachten en een verdiepingstekst. Ieder hoofdstuk bevat ook een kadertje met een beschrijving van een zogenaamd *kernbegrip*, een begrip dat in het gelezen bijbelgedeelte aan de orde kwam en tevens een belangrijk vaak terugkomend bijbels thema is. Ter afsluiting van elk hoofdstuk worden leestips gegeven, andere plaatsen in de Bijbel waar over het behandelde thema gesproken wordt. Zo worden grote lijnen in de Bijbel zichtbaar.

Omdat ieder hoofdstuk te veel vragen, teksten en verwerkingsopdrachten biedt om op een avond te behandelen, is het goed wanneer de kringleider van tevoren hieruit een keuze maakt.

Het boek is ook individueel te gebruiken. Het is dan goed regelmatig terug te grijpen op de introductie op Johannes en de leestips om de grote lijnen te blijven zien. Een ander idee is om reacties op het gelezene op te schrijven en te delen met iemand die het boek ook leest.

Ten slotte biedt de site www.bijbelbeterbegrijpen.nl nog weer extra informatie en verwerkingsmogelijkheden en bijvoorbeeld suggesties voor bijpassende liederen. Formulieren, illustraties of filmpjes die bij de bespreking gebruikt kunnen worden, kunnen van deze site gedownload worden. Ook is er ruimte voor reacties op reactie@bijbelbeterbegrijpen.nl.

We hopen dat dit boek een verrijking voor een ieders geloof en leven mag zijn. Want het bestuderen van de Bijbel is dé manier om God beter te leren kennen. En wie God beter leert kennen, leert ook meer over zichzelf en de bedoeling van het leven. Het boek geeft geen antwoord op alle vragen, maar doet je wel Jezus ontdekken en daagt je uit met hem bezig te blijven, want Jezus blijft een leven lang boeien.

Niels de Jong
januari 2010

P.S. Ik hoop dat dit materiaal tot net zo veel enthousiasme zal leiden als bij Margreet, Theresia, Marianne, Ina, Dicky, Esther, Onno, Tanja, Bianca, Rinus, Harriet, Kirsten, Sabine, Arie-Jan, Len, Ruben, Fieke, Niels, Sonia en Marloes. Enorm bedankt voor jullie respons! Het was inspirerend om met jullie het evangelie van Johannes te bespreken.

Introductie op het Johannes-evangelie

Algemene informatie

Het Johannes-evangelie is een van de vier levensbeschrijvingen van het leven, sterven en opstaan van Jezus Christus. Dit evangelie is opvallend anders dan de andere drie evangeliën (Matteüs, Marcus en Lucas). Het lijkt wel alsof de schrijver van het Johannes-evangelie de andere levensbeschrijvingen heeft willen aanvullen. Het woord evangelie betekent overigens letterlijk 'goede boodschap' of 'goed nieuws'. Johannes wil het 'goede nieuws' over Jezus Christus doorgeven aan zijn lezers.

Het evangelie staat op naam van Johannes, één van de twaalf leerlingen van Jezus. Hij is ook de broer van Jakobus (Jezus noemde hen ook wel 'zonen van de donder'). De auteur noemt zichzelf in dit evangelie 'de leerling van wie Jezus hield'. Deze Joodse schrijver heeft zijn evangelie geschreven met het oog op niet-Joodse lezers. Hij gebruikt namelijk diverse begrippen en ideeën uit de Griekse en Romeinse wereld. Hierdoor krijgt het evangelie soms zelfs een wat filosofisch karakter. Het evangelie is waarschijnlijk rond het jaar 90 na Christus geschreven.

De auteur van het evangelie van Johannes wilde met het schrijven van zijn evangelie zijn lezers (vaster) doen geloven dat Jezus de messias, de Zoon van God was (zie Johannes 20:30-31). Het gaat in dit evangelie daarom ook vaak over de persoon van Jezus Christus en zijn relatie tot God de Vader. Voor Johannes was de weg naar het (volle en ware) leven de weg van het geloof in Jezus. Johannes schrijft zijn getuigeverslag om zijn lezers hiervan te overtuigen.

Johannes inhoudelijk

Johannes schrijft vooral op wat Jezus zei – vooral wat hij over zichzelf zei. Jezus zet zijn eigen woorden op gelijke hoogte met de woor-

den van God. Dat Jezus zegt gelijk te zijn aan God, is met name te zien aan zijn 'Ik ben-woorden'. De verhouding tussen de Zoon en de Vader is een belangrijk thema voor Johannes (evenals de verhouding tussen Jezus en de heilige Geest). Waarschijnlijk was hierover onder zijn eerste lezers veel discussie. Vandaar dat Johannes hier ruime aandacht aan geeft in zijn evangelie.

De gebeurtenissen vinden vooral plaats in en om Jeruzalem, terwijl de andere evangeliën zich voor een groot deel afspelen in Galilea. Dit verklaart misschien waarom de vorm waarin Jezus onderwijs geeft in Johannes anders is dan in de andere evangeliën. Wellicht gebruikte Jezus in Galilea een andere manier van lesgeven – namelijk meer via het vertellen van verhalen.

Een aantal ontmoetingen van Jezus met mensen wordt uitvoerig beschreven (bv. met Nikodemus, een Samaritaanse vrouw, een blindgeborene of met religieuze leiders). In de ontmoetingen van Jezus met mensen zijn er voortdurend misverstanden doordat Jezus telkens woorden in hun religieuze betekenis gebruikt, terwijl zijn gesprekspartners de woorden in hun gewone betekenis opvatten.

Johannes gebruikt in zijn evangelie steeds weer bepaalde kernwoorden. Zo schrijft hij bijvoorbeeld nogal eens over de liefde. Andere kernwoorden die hij vaak gebruikt: geloven, (eeuwig) leven en dood, groei, waarheid, licht en duisternis, kinderen van God, oordeel, woord van God. Deze kernwoorden vormen met elkaar een samenvatting van wat Johannes wil zeggen. Achter deze kernwoorden zitten vaak ook diepere betekenissen die met behulp van het Oude Testament te achterhalen zijn.

Johannes geeft in zijn evangelie een opvallende plek aan zeven 'tekenen'. Deze tekenen zijn bedoeld om de lezers te overtuigen van wie Jezus is. Met het oog op zijn lezers heeft hij deze zeven uitgekozen. Vijf van de zeven tekenen komen niet in andere evangeliën voor. De tekenen gaan overigens steeds gepaard met een stuk onderwijs van Jezus.

In het evangelie komen uiteenlopende mensen aan het woord die van Jezus 'getuigen'. Johannes laat mensen positieve beoordelingen over Jezus uitspreken (o.a. Petrus, Natanaël, Johannes de Doper, Samaritanen), maar ook enkele negatieve getuigenissen laat hij aan bod komen. Zelfs God en het Oude Testament worden ingezet als getuigen. Het lijkt zo alsof Jezus voortdurend terechtstaat in het evangelie (en dan niet alleen aan het einde waar Jezus daadwerkelijk terechtstaat). De lezer wordt zo al lezend opgeroepen een keuze te maken voor of tegen Jezus.

Verhalen uit de kinderbijbel

Er staan heel wat verhalen in het evangelie van Johannes die bekend zijn geworden, met name doordat kinderbijbels ze vaak opnemen. Hier worden deze verhalen opgesomd.

Johannes 2:1-11	de bruiloft te Kana (verandering water in wijn)
Johannes 3	ontmoeting met Nikodemus
Johannes 4	ontmoeting met de Samaritaanse vrouw
Johannes 6:1-15	Jezus geeft 5.000 mensen te eten
Johannes 10:1-21	de goede herder
Johannes 11	de opwekking van Lazarus
Johannes 12:1-7	Maria zalft Jezus
Johannes 13 e.v.	Het laatste avondmaal
Johannes 18 e.v.	Jezus' proces, dood en opstanding
Johannes 20:24-29	ontmoeting met de ongelovige Tomas
Johannes 21:15-19	ontmoeting met Petrus

Structuur en opbouw

Het evangelie kent 21 hoofdstukken en valt uiteen in twee delen. In het eerste deel (hoofdstuk 1 t/m 12) staat Jezus' publieke optreden centraal (en zijn discussies met omstanders). In het tweede deel (hoofdstuk 13 t/m 21) ligt de nadruk op Jezus' gesprekken met zijn leerlingen en op zijn lijden, dood, opstanding en verschijningen.

In het eerste deel nemen de zeven tekenen een belangrijke plaats in. Zeven is het getal waarmee aangeduid wordt dat iets vol of compleet is. Johannes wil dus duidelijk maken dat door de zeven tekenen die hij beschrijft, de lezer een complete indruk krijgt van het werk van Jezus.

1^e teken: water in wijn (Joh. 2:1-11)

2^e teken: genezing van een zoon van een Romeinse officier (Joh. 4:46-54)

3^e teken: genezing van een verlamde (Joh. 5:1-18)

4^e teken: Jezus geeft 5.000 mensen te eten (Joh. 6:1-16)

5^e teken: Jezus loopt over het water (Joh. 6:16-21)

6^e teken: genezing van de blindgeborene (Joh. 9)

7^e teken: opwekking van Lazarus uit de dood (Joh. 11:1-44)

Jezus gebruikt zijn tekenen om iets te onderwijzen. In dat onderwijs zitten zeven 'Ik ben-woorden'. Deze uitspraken deden de Joodse lezers direct denken aan God. 'Ik ben' verwijst namelijk naar de naam van God in het Oude Testament – 'Ik ben die Ik ben' (Exodus 3:14).

Jezus stelt zich met deze uitspraken welbewust op één lijn met God. De 'Ik ben-woorden' nemen een belangrijke plaats in het evangelie in. Johannes wil ermee zeggen dat Jezus met deze zeven 'Ik ben-woorden' volmaakt bekendmaakt wie hij is voor mensen.

- Joh. 6 Ik ben het brood dat leven geeft (na het eten geven van 5.000 mensen)
- Joh. 8 Ik ben het licht van de wereld (voor de genezing van de blinde man)
- Joh. 10 Ik ben de goede herder
- Joh. 10 Ik ben de deur naar het leven
- Joh. 11 Ik ben de opstanding en het leven (rondom de opwekking van Lazarus)
- Joh. 14 Ik ben de weg, de waarheid en het leven
- Joh. 15 Ik ben de ware wijnstok